

Ook kunst houdt de vrouw op haar plaats

'Dit is zo goed dat je nooit zou raden dat het door een vrouw gemaakt is.' Je durft te hopen dat geen invloedrijke schilder en kunstleraar dat vandaag nog zou zeggen, toch niet in landen waar vrouwen als evenwaardige mensen zijn gaan gelden. De invloedrijke Duits-Amerikaanse schilder en kunstleraar Hans Hofmann (1880-1966) bedoelde het destijds als groot compliment voor een van zijn studentes, Lee Krasner. Als je naar zijn geboortjaar kijkt, is dat ook nog begrijpelijk. Andere tijden, nietwaar.

Lee Krasner in New-York geboren in een gezin van Joods-Oekraïense vluchtelingen, geldt nu als een schitterende exponent van het abstract expressionisme. Maar ze was 75 toen ze, een jaar voor haar dood, haar eerste grote retrospectieve kreeg in het Museum of Fine Arts in Houston. Tot dan moest ze opboksen tegen de onverschilligheid en neerbuigendheid van de kunstcritici en galerijen. Dat ze getrouwd was met Jackson Pollock, hielp ook al niet. Ze was 'de vrouw van'. Pas na haar dood had ze recht op een grote tentoonstelling in het Museum voor Moderne Kunst (Moma) van New York.

De Internationale Vrouwendag van gisteren was een moment om daar nog eens bij stil te staan. Krasner stond niet alleen in die miskenning. Tot eind vorige maand liep in de Parijse Fondation Louis Vuitton een tentoonstelling die de Amerikaanse Joan Mitchell tegenover Claude Monet plaatste. Haar kleuren en vitaliteit spatten van de muren. Mitchell (1925-1992) woonde dertig jaar in Frankrijk. Ze kon van haar kunst leven, want, ze verdiende behoorlijk, aldus haar biografieën die daar wel aan toevoegen: 'voor een vrouw'. Dus veel minder dan mannelijke artiesten. Roem en hoge prijzen voor haar werken kwamen er na haar dood.

Louise Bourgeois - Spin

Het was een geluk voor de Frans-Amerikaanse Louise Bourgeois (1911-2010), nu wereldbekend om onder meer haar gigantische spin in Bilbao, dat ze bijna honderd werd, en de erkenning voor haar dood kwam. Maar ook zij was al 71 toen ze een eerste retrospectieve kreeg in het Moma. Ze nam het filosofisch op: 'Ik heb veertig jaar in de luwte kunnen werken.'

Er was een nieuwe golf feminisme nodig om de minachting van kunstcritici, galerijen en musea voor kunstenaressen pittig onder vuur te nemen. 'Moeten vrouwen naakt zijn om in het Metropolitan Museum binnen te raken?' Die uitdagende vraag stelde het collectief Guerrilla Girls, zeven kunstenaressen die anoniem wilden blijven en gorillamas-kers droegen in het openbaar. In de jaren 80 gingen ze het seksisme van de musea te lijf met een mengeling van fantasie, droge humor en harde cijfers. Dat deden ze in

reuzenposters, die hun weg hebben gevonden naar belangrijke tentoonstellingen en musea. Zo capteerden ze een van de bekendste naakten in de schilderkunst, de *Odalisque* van Ingres. Ze zetten die langoureuze harremvrouw een gorillamasker op en flankeerden haar in grote letters met hun provocatieve vraag aan het Met. De poster hangt nu in het Londense Tate Modern.

Lee Krasner, The seasons

'Moeten vrouwen naakt zijn om in het museum te hangen?' Met die parafraze van de Guerrilla Girls betitelde kunsthistorica Christiane Struyven haar onlangs verschenen kunstboek. In het fraai uitgegeven en geïllustreerde album (Lannoo) beschrijft ze vijftig vrouwelijke kunstenaars van 1850 tot nu en kadert hen verhelderend in de politieke en artistieke sfeer van hun tijd.

De tijden zijn veranderd, de sfeer is veranderd. Maar er is nog geen reden om te juichen, blijkt uit de cijfers die Struyven achteraan in het boek geeft. De secties moderne kunst van Amerikaanse en West-Europese topmusea tonen slechts 12 procent werken van vrouwen in hun permanente collecties, en 14 procent in tijdelijke expo's. Op veilingen worden werken van vrouwelijke kunstenaars nauwelijks gekocht, en sowieso zijn werken van vrouwen veel goedkoper dan die van mannen.

Het kan niet genoeg gezegd worden, feminisme is niet 'rechts' of 'links', het is een strijd *sui generis*. De arbeidersbeweging bijvoorbeeld was traditioneel antifeministisch. De kunstwereld geldt als vrij en blij en progressief, maar dat maakt ook dat milieu niet noodzakelijk vrouwvriendelijk, de alom bejubelde Jan Hoet had een hoog machogehalte, zoals trouwens ook veel van zijn vrienden-kunstenaars - denk aan Jan Fabre. Het boek van Struyven, dat geëngageerd is maar geen pamflet, toont dat ook de kunstwereld de neiging heeft de vrouw nog te veel op 'haar plaats' te houden. En die plaats, die hoort inderdaad niet alleen als naakt aan een muur te zijn.

Mia Doornaert, in De Standaard van 9 maart 2023

